

ТЕМА ЛЕКЦІЇ № 2:
“Поняття про професійну етику”
з дисципліни “Діловий етикет в туризмі”
для студентів V курсу факультету здоров’я людини і туризму
спеціальності «Туризм»

Автор лекції:
викладач кафедри туризму
Феленчак Ю.Б.

“Затверджено”
на засіданні кафедри туризму
протокол № ____ від “ ____ ” 2018 р.

Зав. кафедри _____ проф. Волошин І.М.

Львів – 2018

План

1. Поняття професійної етики.
2. Походження професійної етики.
3. Види професійної етики, їх особливості.
4. Основні завдання професійної етики.

Рекомендована література:

1. Етика: Навч. Посібник / В.О. Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська та ін.; За ред. проф. О. Лозового. – К: Юрінком Інтер, 2007. – 224 с.
2. Колтунова М.В. Язык и деловое общение: Нормы, риторика, этикет. Учеб. пособие для вузов. - М.: ОАО «НПО "Экономика"», 2000. - 271 с.
3. Слинкин М.М. Этика делового общения <http://www.economics.com.ua/lib/detail.php?cat=1&rub=6&id=516>
4. Солоницына А.А. Профессиональная этика и этикет. Учебник / А.А. Солоницына.- Владивосток. - Изд-во Дальневост. ун-та, 2005.- 200 с.
5. Чмут Т.К. Чайка Г.Л. та ін. Етика ділового спілкування: Курс лекцій. 2-ге вид.- К.: МАУП, 2003.- 208 с.

1. Поняття професійної етики.

Професійна етика – це сукупність правил поведінки певної соціальної групи, яка забезпечує моральний характер взаємовідносин, що обумовлюються професійною діяльністю, а також галузь науки, яка вивчає специфіку проявів моралі в різних видах діяльності. Іншими словами, професійна етика – це сукупність визначених обов'язків і норм поведінки, які підтримують моральний престиж професійних груп у суспільстві.

Професійна етика поширюється на ті соціальні групи, до яких пред'являються найбільш високі моральні вимоги. Як система норм професійна етика – це кодекс правил, що визначає поведінку спеціаліста у службовій обстановці, норм, які відповідають існуючим законам та відомчим нормативним документам, професійним знанням, стосункам у колективі, глибокому усвідомленню моральної відповідальності за виконання професійних обов'язків. Регламентується вона не тільки нормами моралі, а й нормами права, що мають моральне походження та моральний зміст.

Професійна етика має значення насамперед для професій, об'єктом яких є людина. Там, де представники певної професії в силу її специфіки знаходяться в постійному або навіть безперервному спілкуванні з іншими людьми існують специфічні “моральні кодекси” людей цих професій, спеціальностей.

Призначення ділової етики – виховувати, допомагати людям правильно поводитися з людьми, спілкуватися у виробничому колективі і тому подібне. Професійна етика вчить поводитись згідно еталонів моральності, які є прийняті за норму поведінки людей в певній сфері діяльності. На ці еталони повинен орієнтуватися кожен працівник і виховувати в собі відповідні особисті якості.

2. Походження професійної етики

Термін “професійна етика” звичайно вживається для визначення не стільки галузі етичної теорії, скільки своєрідного морального кодексу людей певної професії. Професійна етика зумовлена особливостями деяких професій, корпоративними інтересами, професійною культурою. Люди, які виконують однакові або близькі професійні функції, відпрацьовують специфічні традиції, об'єднуються на підставі професійної солідарності, підтримують репутацію своєї соціальної групи.

Професійна етика зародилася в рамках конкретних видів діяльності, які виступили в якості нормативного початку в поведінці фахівців. Різні види професійної етики мають свої традиції, що свідчить про спадковість основних етичних норм, вироблених представниками тієї або іншої професії впродовж сторіч. Ці узагальнення містилися як в писаних, так і в неписаних правилах поведінки, у вигляді специфічних документів – клятв, статутів, кодексів. Становлення професійної етики в часі сприяло розвитку наукового етичного вчення та теорій професійної етики. Повсякденний досвід,

необхідність в регулюванні взаємин людей тієї або іншої професії призвели до усвідомлення і оформлення визначених вимог професійної етики.

Виникнення перших професійно-етичних кодексів відноситься до періоду ремісничого розподілу праці в умовах становлення середньовічних цехів в XI-XII ст. Саме тоді вперше констатують наявність в цехових статутах ряду етичних вимог по відношенню до професії, характеру праці, колег по роботі.

Проте ряд професій, що мають життєво важливе значення для всіх членів суспільства, виникли в глибокій старовині, і тому, такі професійно-етичні кодекси, як «Клятва Гіппократа», етичні установки жерців, що виконували судові функції, відомі набагато раніше.

Витоки професійної етики простежуються ще в рабовласницькому суспільстві. Давньогрецький філософ Аристотель вважав її особливою галуззю етичного знання. Припускають також, що давньогрецький лікар, «батько» медицини Гіппократ розробив вперше в історії професійний кодекс у формі клятви лікаря як вихідний пункт розвитку професійної етики. Пізніше теоретичною проблематикою професійної етики займалися І. Бентам, Ш. Монтеск'є, О. Конт, Е. Дюркгейм та ін.

У феодальну епоху професійний розподіл праці досягає свого помітного розвитку, про що свідчить поява численних морально-професійних кодексів, статутів, заповідей цехів, чернецьких та лицарських орденів, купецьких гільдій, суддів тощо. Спочатку ці кодекси виражали прагнення представників панівного класу закріпити за собою привілеї займатися розумовою працею, а пізніше ця тенденція почала виявлятися і серед людей так званих вільних, творчих професій (художників, акторів, письменників тощо).

У період Середньовіччя (Середньовіччя — період європейської історії від V століття до епохи Відродження та Реформації, кінець XV століття — початок XVI століття.) виросла ціла піраміда суворо регламентованих моральних стосунків, верстово-корпоративних розмежувань, які обросли застарілими правилами, казуїстикою.

У Новий час (Новий час: 1789—1914 (Перша світова війна), з утвердженням буржуазних відносин, як відомо, триває професійний розподіл праці, зберігаються і поглиблюються професійні суперечності. Анархія капіталістичного виробництва, жорстка конкуренція, невпевненість у завтрашньому дні, індивідуалізм у боротьбі за виживання сприяли створенню замкнених кланів, корпоративних груп. Разом з розвитком буржуазного суспільства, подальшого формування професій набуває розвитку й морально-професійна свідомість. Моральний склад людини зумовлювався «кастовістю» професії, що мало вплив на ставлення «професіоналів» до справи, поведінку в повсякденному житті, у суспільстві.

Мораль буржуазного суспільства була пройнята духом корпоративності — на перший план виставлялись інтереси професійної групи, а вони за своєю сутністю виражають не професійну, а саме вузькокорпоративну мораль. Неважко помітити, що наше сучасне життя дуже нагадує згадані

вище об'єктивні умови існування корпоративної моралі. З проявами її нам доводиться стикатися майже щоденно, наприклад, у працівників торгівлі, водіїв громадського транспорту, чиновників усіх рівнів тощо. Корпоративна мораль захищає окремі групові інтереси, створює особливі норми поведінки і оцінки вузького прошарку людей, які часто протистоять нормам суспільної моралі й носять у своїй суті антисоціальний характер.

Інколи, з точки зору суспільства, ці норми корпоративної моралі виступають як явний аморалізм, своєрідна антимораль, перевернуті норми моралі. У сучасному суспільстві існуванню подібної моралі в окремих соціальних і професійних групах сприяє розбалансованість ринку і фінансової системи, кризовий стан виробництва, що збільшує спокусу для морально нестійких людей скористатися професійним і службовим становищем для вирішення власних проблем за рахунок оточуючих. На перешкоді цим явищам можуть стати як моральний осуд, так і заходи правового характеру, що покликають зупинити антисуспільну поведінку людей, котрі керуються у своїй діяльності нормами корпоративної моралі.

Велику роль в становленні і засвоєнні нової професійної етики відіграє громадська думка. На сучасному етапі розвитку суспільства наголошується на взаємозв'язку професійної етики і суспільної свідомості.

Коротка історія про етикет

З раннього часу потрібно було створити соціальні навички, манери та правила, щоб товариства могли співпрацювати та виживати. На ранніх зусиллях людини, щоб плавно взаємодіяти з іншими, він розробив способи зробити життя легшим та приємнішим. При цьому деякі практики розробляються для всіх аспектів життя.

Хоча столові манери, мабуть, були низькими за довгим списком пріоритетів, основна увага приділялася підтримці на виживання, харчові знаряддя та посуд еволюціонували поза необхідністю, а не модою. Після того, як вогонь використовувався для приготування їжі, спалені пальці, безумовно, призвели до того, що людина використовував палички, раковини, кістки тварин та все, що було зручно для приготування їжі до рота. Ці ранні посуд тривали недовго і, врешті-решт, були переміщені з розвитком міді та інших ковких матеріалів.

Хоча є дані про те, що вилки були використані в ранній історії та під час Римської імперії, темні епохи в Європі принесли багато змін, включаючи відмову від вилки та ложок для їдальні.

Натомість більшість західноєвропейських країн разом із освяченими траншейними машинами (примітивна форма тарілки з сухого хліба) використовували дворічні ножі, палець та кулькові руки. Вилки залишаються у використанні на Близькому Сході та в Африці, хоча частіше

для службових цілей поряд з ложками. Палички з овочами віддавали перевагу азіатські культури. Однак їдальня своїми руками залишалася популярним серед найпримітивніших суспільств.

Супи та бульйони були випиті з тарілок і чаш. Протягом часу хлібопекарні замінили деревом, олов'ям та порцеляновим посудом в залежності від сімейного бюджету.

Під час їжі, маленькі пальці (pinkies) були розширені і утримані від жирної їжі, щоб вони могли бути використані для поглинання в дорогі соуси.

До 1533 року Катерина Медічі з Італії привезла до неї кілька десятків маленьких їдалень, коли вона приїхала до Франції, щоб одружитися на Генріх 11. Вона є першою помітною, що вживала вилки в Західній Європі. Спочатку вважалося дивним, що форки повільно стали популярними в європейських судах. Срібні посуд різного роду, а також китайський натхненний столовий посуд, були створені для багатих.

Оскільки стереотипи розвивалися по всій Європі, і, при наявності більшої кількості продуктів, для столу було створено великі та більш широкі набори срібла. До середини 1800-х років гальванічне срібло зробило посуд доступним для зростаючого середнього класу Європи та Америки.

У вікторіанській епосі господарі та господині захоплювалися надзвичайно специфічними та ретельно оформленими столовими приборами. Було багато стилів морозива, виделків, кукурудзяних скребоків, апельсинової ложки та вилки манго. Засоби розроблені спеціально для обслуговування оливков, гороху, печеної картоплі, ягід, а також для консервованих риб, таких як сардини та оселедець.

Хліб був поданий спеціально розробленою вилкою. Навіть сухарі мали власну ложку, як ложку. Маринована їжа мала декоративно прикрашені вилки, списа та щипці, а також мариновані ролики.

3. Види професійної етики, їх особливості.

Термін “професійна етика” з’явився у результаті класифікації трудової діяльності, виникнення різноманітних професійних груп. **Отже, об’єктом професійної етики є людина. Тому цілком закономірне існування різноманітних видів професійної етики, що впливають із розмаїття професій: лікарська, правнича, військова, інженерна, наукова тощо.**

Існує і надпрофесійна етика: адміністративна, управлінська, етика спілкування тощо, оскільки її норми поширюються на всі види трудової діяльності і стосуються кожної професії.

Крім традиційно відомих медичної, педагогічної та юридичної, поряд з дипломатичною та військовою етикою, рішуче заявляють про себе

адміністративна і депутатська етика, міліцейська і спортивна, етика вченого й журналіста, інженера і працівника сфери обслуговування.

У професійній етиці формується система конкретних моральних норм із супутніми їм практичними правилами, що «обслуговують» ту чи іншу галузь людської діяльності. **В кожній з цих галузей головним об'єктом діяльності є людина, котра вправі сподіватися на ставлення до себе не як до об'єкта зовнішнього впливу, а саме як до людини, тобто розраховує на повагу, розуміння, співчуття та милосердя.**

4. Основні завдання професійної етики

У завдання професійної етики входить виявлення моральних норм і оцінок, суджень і понять, що характеризують людей в ролі представників певної професії.

Основні функції та завдання професійної етики полягають у :

1. моральному регулюванню професійних відносин,
2. підвищенню професійної майстерності спеціаліста, розвиткові його професіоналізму,
3. виробленню наряду вдосконалення професійної моралі, доповненню її новими нормами, традиціями та звичаями,
4. формуванню стійких моральних якостей спеціаліста,
5. встановленню межі між правомірною та неправомірною професійною поведінкою,
6. обґрунтуванню професійного ідеалу та ін.